

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เพื่อช่วยให้คนเป็นพลเมืองและดี มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ สามารถใช้ความรู้ และสติปัญญาของตนให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะเป็นสิ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงานและพัฒนางาน (ทิสนา เขมมณี. 2552 : 32) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552 : 4) การจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กเกิดความภูมิใจในรากเหง้าของตน สามารถทำให้เด็กที่จบการศึกษาออกไป มีความรับผิดชอบ และมีความสามารถที่จะสร้างสรรค์สังคมได้ ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับทางการศึกษาจะต้องร่วมมือสร้างสรรค์สิ่งนั้นให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง โดยหลักสูตรในปัจจุบันได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามความสนใจ และความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจกระบวนการทำงาน มีทักษะในการใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ มีนิสัยรักการทำงานและปรับปรุงอยู่เสมอ เป็นการสร้างพื้นฐานไปสู่การประกอบอาชีพในอนาคต (นิคม ชมภูหลง. 2545 ก : 84) ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้และ ทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ (สำนักวิชาการ.2551 : 8)

ผลการสำรวจปัญหาทางการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่ม สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านน้ำเม็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 คือ คนในท้องถิ่น ผู้ปกครอง และนักเรียน ไม่ชอบทำอาหารรับประทาน ชอบซื้ออาหารสำเร็จรูปรับประทาน ทั้งที่ในท้องถิ่นมีอาหาร ตามฤดูกาลจำนวนมาก เช่น หน่อไม้ พืชผัก

สวนครัว และผลไม้ต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจาก ไม่มีความรู้ไม่รู้จักวิธีการประกอบอาหาร และการถนอมอาหาร ทำให้คนในชุมชนที่อาหารรับประทานในราคาแพง และอาหารขาดแคลน ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาของ โรงเรียนบ้านคำเม็ก และท้องถิ่น

จาก ปัญหาดังกล่าว จึง ได้ศึกษาสาเหตุ และความสนใจที่จะทำให้นักเรียนรู้จักการถนอมอาหารและการประกอบอาหารที่มีในท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจสามารถนำไปใช้ กับการดำรงชีวิต การแก้ปัญหาดังกล่าวจะต้องนำทฤษฎีการเรียนรู้มาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำเอาทฤษฎีของแฮร์โรว์ (Harrow) ใช้ทักษะปฏิบัติ 5 ขั้น คือการเลียนแบบ ทำตามคำสั่ง ทำถูกต้องสมบูรณ์ แสดงออก และทำตามธรรมชาติได้ (ทิศนา แคมมณี. 2552 : 37) รวมทั้งนำเอาภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานั้น ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้สาระท้องถิ่น เรื่อง การถนอมอาหารหน่อไม้ ด้วยชุดฝึกปฏิบัติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยลงมือฝึกปฏิบัติจริง ตามรูปแบบ ของชุดฝึกปฏิบัติ แล้วสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้กับชีวิตประจำวัน และเผยแพร่ความรู้ให้แก่คนในท้องถิ่น เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนรักบ้านเกิด ใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และเป็นการปลูกฝังพื้นฐานงานไปสู่อาชีพต่อไป

คำถามการวิจัย

การจัดกิจกรรมของแผนการจัดการเรียนรู้สาระท้องถิ่น เรื่อง การถนอมอาหารหน่อไม้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านคำเม็ก มีประสิทธิภาพเพียงใด นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้สาระท้องถิ่น เรื่อง การถนอมอาหารหน่อไม้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การถนอมอาหารหน่อไม้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับคะแนนก่อนเรียน

3. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้สาระท้องถิ่น เรื่อง การถนอมอาหารหน่อไม้

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระท้องถิ่น เรื่อง การถนอมอาหารหน่อไม้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านคำเม็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำนวน 11 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553

2. ระยะเวลาในการวิจัย ใช้ระยะเวลาในการวิจัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 20 ชั่วโมง ไม่รวมเวลาที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1. ตัวแปรต้น ได้แก่

แผนการจัดการเรียนรู้สาระท้องถิ่น เรื่อง การถนอมอาหารหน่อไม้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติการเรียนรู้การถนอมอาหารหน่อไม้

3.2. ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระท้องถิ่น เรื่อง การถนอมอาหารหน่อไม้ ประกอบด้วย

- 1) พฤติกรรมการปฏิบัติงานของนักเรียน
- 2) พฤติกรรมการสอนของครู

3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

3.2.2. ความพึงพอใจของนักเรียน

กรอบเนื้อหา

เนื้อหา เรื่อง การถนอมอาหารหน่อไม้ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากสาระท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้การถนอมอาหาร ของหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านคำเม็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 และมาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัวตัวชี้วัด ป. 6/1 อภิปรายแนวทางในการทำงานและปรับปรุงการทำงานแต่ละขั้นตอน ตัวชี้วัด ป. 6/2 ใช้ทักษะการจัดการในการทำงานและทักษะการทำงานร่วมกัน และตัวชี้วัดป. 6/3 ปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับครอบครัวและผู้อื่น จากสาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว หน่วยงานบ้าน กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ 10 แผนการเรียนรู้ ใช้เวลาเรียน 20 ชั่วโมง ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 โครงสร้างเนื้อหาสาระท้องถิ่น เรื่อง การถนอมอาหารหน่อไม้ โรงเรียนบ้านคำเม็ก
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

หน่วยการเรียนรู้ ที่	เนื้อหาการเรียนรู้	จำนวนเวลา/ ชั่วโมง	แผนการเรียนรู้ ที่
1	ไม้ไผ่อัสจรรย์	2	1
2	ถนอมอาหารวันนี้	2	2
3	หน่อไม้คองของอร่อย	4	3-4
4	หน่อไม้ในขวด	4	5-6
5	หน่อไม้ในถุงทิพย์	4	7-8
6	อิมอร่อยกับหน่อไม้	4	9-10
รวม		20	10

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า เนื้อหาการเรียนรู้การถนอมอาหารหน่อไม้ แบ่งเป็น 6 หน่วยการเรียนรู้ ด้วยแผนการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน ใช้เวลาเรียน 20 ชั่วโมง

รายละเอียดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการเรียนรู้สาระท้องถิ่น เรื่อง การถนอมอาหารหน่อไม้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีดังนี้

ชั่วโมง	แผนการเรียนรู้ที่ 1 หน่อไม้ฝ่ออัจฉริยะ	เวลาเรียน	2
ชั่วโมง	แผนการเรียนรู้ที่ 2 ถนอมอาหารวันนี้	เวลาเรียน	2
ชั่วโมง	แผนการเรียนรู้ที่ 3 หน่อไม้ดองของอร่อย	เวลาเรียน	4 ชั่วโมง
	แผนการเรียนรู้ที่ 4 หน่อไม้ดองของอร่อย ฝึกปฏิบัติ	เวลาเรียน	4 ชั่วโมง
	แผนการเรียนรู้ที่ 5 หน่อไม้ในขวด	เวลาเรียน	4 ชั่วโมง
	แผนการเรียนรู้ที่ 6 หน่อไม้ในขวด ฝึกปฏิบัติ	เวลาเรียน	4 ชั่วโมง
	แผนการเรียนรู้ที่ 7 หน่อไม้ในถุงทิพย์	เวลาเรียน	4 ชั่วโมง
	แผนการเรียนรู้ที่ 8 หน่อไม้ในถุงทิพย์ ฝึกปฏิบัติ	เวลาเรียน	4 ชั่วโมง
	แผนการเรียนรู้ที่ 9 อิ่มอร่อยกับหน่อไม้	เวลาเรียน	4 ชั่วโมง
	แผนการเรียนรู้ที่ 10 อิ่มอร่อยกับหน่อไม้ ฝึกปฏิบัติ	เวลาเรียน	4 ชั่วโมง

สถานที่ในการดำเนินการวิจัย

โรงเรียนบ้านคำเม็ก ตำบลไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แผนการจัดการเรียนรู้สาระท้องถิ่น หมายถึง เอกสารวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การถนอมอาหารหน่อไม้ โดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติ เป็นสื่อการเรียนรู้ จำนวน 6 ชุด เป็นชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามขั้นดังนี้ นักเรียน ศึกษาคำชี้แจงการเรียนรู้ชุดฝึกปฏิบัติให้เข้าใจ ทดสอบก่อนเรียน ศึกษาเนื้อหาซึ่งมีภาพประกอบ ฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนของชุดฝึกปฏิบัติ ทำใบงาน และทดสอบหลังเรียน โดยให้นักเรียนเป็นผู้ประเมินตนเอง

2. ท้องถิ่น หมายถึง ตำบลไผ่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีการประกอบอาชีพการเกษตร ทำไร่ ทำนาเป็นอาชีพหลัก และมีการปลูกต้นไม้เป็นพืชรองเพื่อประกอบอาหารและจำหน่าย

3. การถนอมอาหาร หมายถึง การนำหน่อไม้ชนิดต่างๆที่ชาวบ้าน ผู้ปกครองหรือผู้ที่มีอาชีพการเกษตรที่หาได้ แล้วนำมาถนอมในรูปแบบต่างๆเพื่อเก็บไว้รับประทานนานๆ หรือแปรรูปเป็นอาหาร เช่น หน่อไม้ดอง หน่อไม้อัดขวด หน่อไม้อัดสุญญากาศ ตามวิธีการภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือแปรรูปเป็นอาหารสำหรับรับประทานหรือจำหน่ายได้

4. ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการทำงาน ในที่นี้หมายถึงประสิทธิภาพของแผนการจัดการจัดการการเรียนรู้ เรื่อง การถนอมอาหารหน่อไม้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหวังว่าผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้เท่ากับ 80/80 ซึ่งมีความหมายดังนี้

80 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย ของนักเรียนทุกคนที่ได้จากใบงานชุดฝึกปฏิบัติและวัดจากแบบทดสอบย่อยหลังจากการเรียนรู้จนแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดปฏิบัติทั้งหมด 6 ชุด 10 แผน

80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ของนักเรียนทุกคนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนทุกคนที่เรียนจบทุกแผน เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

5. คำนีประสิทธิผล หมายถึง ตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยเปรียบเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้น จากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน

6. ความพึงพอใจ หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึก ความชอบใจของนักเรียน ที่มีต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาและแผนการจัดการเรียนรู้สาระท้องถิ่น เรื่อง การถนอมอาหารหน่อไม้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยการวัดจากแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่าจำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกต่อการจัดการเรียนรู้ เป็นภาพรวมในด้านต่างๆ คือ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อแหล่งการเรียนรู้ และด้านการวัดผลประเมินผล

7. พฤติกรรมการปฏิบัติงานของนักเรียน หมายถึง ความสนใจการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบงานที่มอบหมาย ทำงานตามขั้นตอน ทำงานร่วมกับคนอื่นได้ ผลงานสำเร็จ และมีความภูมิใจ วัดโดยแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน

8. พฤติกรรมของครู หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การแก้ ปัญหาของครู เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ประเมินจากข้อมูลบันทึกผลหลังแผนในแต่ละแผน

9. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการวัดจากคะแนนที่ได้ ของทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนทุกคนที่เรียนจบทุกแผน ซึ่งเป็นแบบทดสอบ ปรนัยชนิดเลือก ตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้สาระท้องถิ่น เรื่อง การถนอมอาหารหน่อไม้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครั้งนี้ ซึ่งเกิดประโยชน์ดังนี้

1. ครูได้แผนการจัดการเรียนรู้สาระท้องถิ่น เรื่อง การถนอมอาหารหน่อไม้
2. นักเรียน มีความรู้ ความสามารถ ถนอมอาหารหน่อไม้
3. ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการในการถนอมอาหารชนิดอื่นๆ แก่ ครู

ผู้ปกครองนักเรียน ผู้สนใจทั่วไป